

Mestna ptica

Novi risoroman prodornega striparja Gašperja Krajncu prepriča s pretanjeno pripovedno poetiko

Gregor Kocijančič

Borut Krajnc

Naslovnica risoromana Mestne ptice

Mladi ilustrator Ambrož, protagonist novega domačega risoromana *Mestne ptice*, v ustvarjanju ne najde več prave sreče in zadovoljstva. Delo po naročilu je iz njega izčrpalo skoraj vse veselje, ki ga ima z risanjem. Naveličan, a še ne povsem obupan, postopa po sivi Ljubljani, v melanholičnem razpoloženju spreha svojega umirajočega psa in išče smisel.

V številnih pogledih, še posebej v spopadanju z ustvarjalno krizo, je Ambrož zrcalo svojega stvaritelja: Gašperja Krajncu, enega naših najvidnejših, morda celo najvidnejšega striparja mlajše generacije (rojen je leta 1985). Doslej smo ga najbolj poznali kot risarja predlani izdanega zgodovinskega stripovskega albuma o koroškem junaku Franju Malgaju, ki ga je soustvaril v tandemu z izkušenim stripovskim scenaristom Marijanom Pušavcem (*Meksikajnerji*, *Alma M. Karlin: svetovljanka iz province*), tokrat pa se je prvič preizkusil v dvojni vlogi in ob risbah sam ustvaril tudi besedilo. Pri tem je v največji meri črpal iz lastnih izkušenj in frustracij, zato so *Mestne ptice* vsaj deloma avtobiografsko delo.

Krajncu novi risoroman je odlično sprejet in číslan tako pri lokalnih poznavalcih kot naših vodilnih striparjih. Sam kljub temu pravi, da pri nas »še ni dovolj velikega občinstva za resne, nekomične, poetične stripe«. Jasno mu je, da je v Sloveniji skoraj nemogoče biti zgolj stripar. To uspeva zgolj peščici vodilnih veteranov, v kateri je kaki redki izjemi uspel preboj tudi na tuji trg (največji seveda

našemu hišnemu ilustratorju in striparju Tomažu Lavriču). Tja dolgoročno cilja tudi Krajnc. Najbolj se spogleduje s Francijo, kamor mu vrata odpirajo srbski striparji, ki se preživljajo predvsem z risanjem za tamkajšnje založbe in so v Krajncu prepoznali veliko nadarjenost. »Francoski strip je vrhunski v svetovnem merilu. Če ti uspe prodreti na to sceno, je to za striparja podobno, kot če bi kot košarkar vstopil v ligo NBA,« pravi. Čeprav se pri ustvarjanju sam zgleduje predvsem po ameriškem stripu, pravi, da so »Francozi še višja klasa«. Ob tem se spominja predavanja francoskega scenarista stripov, ki je na festivalu Balkanska smotra mladih strip avtora v Leskovcu, tega Krajnc redno obiskuje, povedal, da je »italijanski strip kot nanizanka, ameriški kot kakovostna TV-serija, francoski strip pa kot film«.

Kam potemtakem sodi Krajnc? Ko je na festivalu Smotra svojo predstavitevno mapo pokazal Branislavu Keracu, legendarnemu srbskemu striparju, je bil ta izjemno presenečen, da zrci v dela slovenskega avtorja. Verjetno prav zato, ker se Krajnc spogleduje z ameriškim stripom, vsaj v smislu vizualne estetike, realističnega sloga risanja, kompozicijske povezanosti panelov in skrbnega vodenja bralčevega očesa. Njegov slog pri nas pogosto označujejo kot »akademski realizem«, kar je, kot pravi, »precej hecno, saj sem pravzaprav popolni samouk. Termin akademski realizem mi ni blizu, naslanjam se predvsem na zahodno stripovsko tradicijo, ki je zelo daleč od foto-realizma, kakršnega bi si predstavljali pod oznako akademski realizem.« Svoje oko in roko je izuril predvsem s pomočjo

interneta, spletnih tutorialov ipd. »Če bi se tega lotil v času pred internetom, dvomim, da bi prišel tako daleč,« pravi. Da se ni šolal na likovni akademiji, mu k sreči ni zaprlo nobenih vrat: pri nas je, kot pravi, »vsaj na področju stripa pomembnejši rezultat kot pa pot, po kateri si do njega prišel«.

Krajnc, ki prihaja s Koroške, se je z risanjem torej začel ukvarjati popolnoma ljubiteljsko: s prijateljem sta se med študijem v Ljubljani začela seznanjati z animacijo, kar je terjalo tudi prve risarske korake. »Risavanje je kmalu postalo kot droga,« pravi. Sprva je študiral računalništvo, kasneje teologijo, na koncu pa se je s polno paro posvetil ilustraciji. »Dolgo nisem vedel, da je z ilustracijo sploh mogoče preživeti. Ko sem to spoznal, sem opustil vse drugo in se popolnoma posvetil risanju,« se spominja.

Ko je vse – razen svinčnika in skicirke – izpustil iz rok, je dolga leta sprejel vsako plačano risarsko delo, ki ga je lahko dobil. Tako se je znašel v reklamni industriji, kjer pa je bil, kot opaža, »zgolj kolo v mašini«. Izdeloval je t. i. storyboarde oziroma zgodborise, slikovne scenarije videoglasov, pri čemer njegov umetniški slog, izvirne zamisli in iskrena pripovedna poetika niso mogli priti do izraza. Unovčil je lahko zgolj svoje risarske veščine: »Večina naročnikov želi, da samo imitiraš nek slog, kar je zame sčasoma postalo nesprejemljivo.« Podobno kot njegov junak Ambrož v stripu *Mestne ptice* se je Krajnc iz umetnika prelevil v obrtnika, kar mu je iz risanja počasi izsrkalo vse veselje. »Kar počnem najraje, je postalo breme. Morilo me je tako zelo, da se mi je risanje za agencije na neki točki gnusilo,« se spominja. Frustracije, ki so se ob tem pojavljale, je kanaliziral skozi svoj risoroman.

Zdi se, da je ob tem delu tudi vse bolj spoznaval, da se mu »preprosto ne ljubi risati ljudi, ki se smeji. Ljudje v oglasih so nenanaravno srečni in ves čas sem moral risati lažne nasmehe,

Stripovski album:

Gašper Krajnc:
Mestne ptice

Založba: **VigeVageKnjige**, 2020
Cena: **25 evrov**

Gašper Krajnc je eden naših najvidnejših, morda celo najvidnejši stripar mlajše generacije.

takšne, kot jih poznamo iz reklam za čigumije Orbit, do česar sem čutil čedalje večji odpor.« To zlahka razumemo, ko preberemo Krajnčevo najnovejše delo: če bi ga morali opisati z eno besedo, bi njegovo vzdušje verjetno najbolje povzeli z izrazom melanholija. »Morda zdaj tako melanholična, celo morbidna dela ustvarjam prav iz nekakšnega upora do orbit nasmehov,« pravi. Poleg tega pa pravzaprav iskreno uživa v utapljanju v melanholijo: rad ima slabo vreme, meglo in dež. »Otožnost mojih del ni načrtna, to privre iz moje podzavesti.«

In resnično, risoroman *Mestne ptice* je od prve do zadnje ilustracije prežet z melanholičnim vzdušjem, ki ga avtor po eni strani pričara neposredno, prek obdelovanja tem, kot so umiranje, žalovanje ter (delno avtobiografsko) spopadanje z ustvarjalno krizo in iskanjem smisla, po drugi strani pa to stori v izjemno subtilni maniri, skozi prizore vsakodnevnega uličnega dogajanja, s katerimi se bo brez dvoma poistovetil vsak Ljubljčan. Ne le da se roman dogaja na takoj prepoznavnih, odlično zrisanih ljubljanskih lokacijah; tudi za dialoge med naključnimi stranskimi liki se nam pogosto zdi, kot bi jih že nekje slišali. Verjetno zato, ker so pravzaprav citati pogovorov: Krajnc jih črpa iz opazovanja ljudi in prisluškovanja njihovim pomenkom.

V tem se pravzaprav skriva še ena ključnih razsežnosti njegovega ustvarjanja:

Dogajanje Mestnih ptic je umeščeno v Ljubljano, med drugim tudi v podhod Plava laguna.

voajerstvo. »Sem skoraj kot nekakšen zalezovalec, ki se skriva za vogalom in prisluškuje ljudem,« pravi v smehu. In doda: »Na kosila in pijače rad hodim sam in poslušam, kaj govorijo ljudje okoli mene. Pogosto povejo kaj komičnega, včasih tudi šokantnega ali absurdnega. To zapišem v svojo skicirko – in pravzaprav so se vsi pogovori v *Mestnih pticah*, razen tistih med brezdomci in glavnimi liki, dejansko zgodili.«

Brezdomca, ki se poleg glavnih likov in portretov mestnih ptic v stripu pojavita največkrat, je Krajnc prikazal kot nekakšna mestna modreca, ki na preprost način izražata pomembne življenjske resnice. Kot pravi eden izmed njiju: »A ti veš, da so ptice v mestih glasnejše od tistih na podeželju? Mesto je tako glasno, da morajo tekmovati s hrupom, da preživijo.« ×